

המציאות היהודית

כ"ו מר-חשון - כ"ג כסלו תשס"ח • כתב-עת של איחוד הקהילות היהודיות ברומניה

חנוכת הבית של בית-הכנסת המחודש "בית ישראל" מפלוישט

ב-13 בנובמבר 2007 חודש בית-הכנסת "בית ישראל" מפלוישט. הטקס התחיל עם גילוי הלוח שבכניסה, קביעת מזוזה, שירת ההמנונים של רומניה ושל מדינת ישראל ואמירת פרק תהלים על-ידי החזן הראשי יוסף אדלר. כמו כן נקראו מכתבי ברכה שהתקבלו מראשי הקהילות מאורדיה, ערד, יאסי, ממנהלת המחלקה לסעד בערי השדה ומאשיים בתחום התרבות שמוצאם בעיר פלוישט. הטקס כוּבד בנוכחותם של אנשי השלטון המקומי, ראשי הפדרציה של הקהילות היהודיות מרומניה, נציגי הג'וינט, ראשי הקהילות היהודיות מבראשוב, פיאטרה ניאמץ ופוקשאני. פעולה זו היא חלק מתכנית ההוקרה של מורשתנו הקדושה, ציין נשיא הפדרציה של הקהילות היהודיות מרומניה, ד"ר אאורל ויינר, וביטא את הוקרתו כלפי הסיוע שהעניקה ממשלת רומניה לשיקומם של בתי-כנסת, שהם גם אתרים היסטוריים. הרב הראשי מנחם הכהן ציין שחנוכתם מחדש של בתי-כנסת גם תואם את חידוש חיי הדת היהודיים ברומניה. ולראיה הרב הצעיר שלמה סורין רוזן - הוא עצמו ערבות לזה. על אודות הקהילה היהודית קאטאליזה, ועל טיב שיתוף הפעולה החברתי הנרחב שבתוכה, דיבר ראש העיר פלוישט, אמיל קאלוטה. הטקס הושלם בשתי הרצאות: האחת על חשיבותו של בית-הכנסת בתפוצות (מרצה מקס קורצברג) והשנייה על תולדות יהודי פלוישט (המרצה ד"ר לארה גיאלה). גילו יופטארו - הנשמה החיה של שיקום זה - חי מחדש רגעים הקשורים בחייו של אותו בית-הכנסת. קונצרט קטן שהגישו תלמידי בית הספר התיכון שבפלוישט הוסיף להרגשות לאותם הרגעים.



יותר הנראה לעין מהבלתי נראה לעין: איזון בין הרגש לבין הגיון, ערכו של אדם אינו נקבע בליבתו אלא במעשיו, האמונה בהקב"ה ובבני אדם מהווה אחדות, היות שהאחת מחייבת את רעותה. להיות יהודי משמעו להיות דוגמה של מוסר, מהות היהדות הוא אל תעשה לאדם אחד מה שלא תרצה שיעשו לך, המצוות אינן ניתנות למוות אלא לחיים.

לשאול, להיות מציאותי, לפעול למען החיים

לא מכבר שוקם המרכז הקהילתי היהודי באמצעות שיתוף הפעולה שבין הפדרציה של הקהילות היהודיות מרומניה לבין הג'וינט. באותו מרכז קהילתי העביר את הרצאתו הרב הראשי מנחם הכהן, הרצאה שהיתה תרומה גדולה ברוחניות היהודית, אחד המלומדים הגדולים בתחום זה, אשר הצליח ליצור אחדות בין מסורת לבין חידוש. אלה היו דברי נשיא הפדרציה של הקהילות היהודיות מרומניה, ד"ר אאורל ויינר, כהקדמה להרצאה הנ"ל. הוא גם ציין בקצרה את קורות חייו של המרצה, איש הנמצא בכל מקום בעולם היהודי בן זמננו. נושאי ההרצאה בנושא היהדות היו: היהדות - דרך החיים, יותר שאלות מתשובות, יותר פקפוקים מעובדות,

האחריות כלפי עצמנו וכלפי הדורות הבאים

קיץ 2005 בסיוע הוועד היהודי האמריקאי והפדרציה של הקהילות מרומניה. באותו המקום נערך טקס לגילוי לוח זיכרון בהשתתפות נציגי הרשות המקומית ונשיא הפדרציה של הקהילות היהודיות מרומניה. במסגרת הסמינר הרצו פרופסורים מאוניברסיטאות שונות; במוזיאון לאנתוגרפיה ופולקלור על-שם "דימיטרה גיקה" הרצו לתלמידי התיכון בעלי תפקידים ממוזיאונים שונים בנושא המתודיקה להוראות השואה, תוך כדי שהגישו עד כמה החינוך הוא האמצעי הטוב למניעת ההפליה הלאומית והדתית. כמו כן הועבר קורס בנושא חשיבות לימוד תולדות השואה בבתי ספר. את הקורס העבירו חוקרים מהמרכז לחקר תולדות יהודי רומניה, המכון הלאומי לחקר השואה ברומניה, המרכז ללימודי יהדות באוניברסיטת בוקרשט, נציגי החברה האזרחית. הוועידה היתה עובדה נוספת על הקשר בין זיכרון לבין חיים.

הוועידה בנושאים "המאבק בהפליה יהודית והכבוד ההדדי וההבנה באמצעות הכרה בטרטיות של המאה ה-20 - השואה והגולג - והחינוך החדש במאה ה-21", נערכה בערים קומאנשטי וגם בסלאניק מולדובה (16-18 לנובמבר 2007). בשלושת ימי הוועידה התקיים סמינר בנושאים שונים וביקור בבית הספר מס' 7 שבעיר קומאנשטי, בניין ששוקם אחרי השיטפונות של



עולמו של אוטו אדלר



בראיון עם יו"ר אגודת היהודים מרומניה של קורבנות השואה, ד"ר אוטו אדלר - מהנדס ומרצה באוניברסיטה, מספר המראוין על חייו. ולקורא ניתנת הזדמנות מיוחדת לעקוב ולהתרשם מחיים מיוחדים מהרבה מאוד בחינות. ברוח צלולה, בעלת כוח מיוחד, אוטו אדלר שרד גם במחנה אושוויץ, לשם גורש בגיל 15. גם הימים שלאחר מלחמת העולם השנייה היו ברומניה אולי קשים אף יותר מאשר במדינות קומוניסטיות אחרות. את התקופה הנוראה ביותר בהיסטוריה העולמית בת זמננו, שרד אוטו אדלר באומץ לב כשהחונך על שפתיו. כפי שצינה המראיית, העוז, החכמה והשליטה העצמית של אוטו אדלר, תבונתו, חוש ההומור שלו - כל אלה הן תכונות אופיי שרבים מאיתנו היינו רוצים בהם. אוטו אדלר הוא דוגמה מופת לאותם האנשים בעולם שאיבד נתח גדול מאחיזתו המוסרית הביסית.

"בשעת יובל" המרכז לחקר תולדות יהודי רומניה הגיע לגיל 30

שנת השלושים לפעילות המרכז לחקר תולדות יהודי רומניה צוינה בארגון כנס מדעי בן שלושה ימים. בכנס נכחו מוזמנים חשובים מן הארץ ומחו"ל. בברכתו לכנס ציין נשיא הפדרציה של הקהילות היהודיות ברומניה את הערך הרב שיש בהקמתו של המרכז הנ"ל. הקמת המרכז, לדבריו, הינו מעשה אמוץ וחשוב ביותר. בהרצאות שנשא חוקרים מרומניה ומארצות אחרות הם התייחסו לנושאים חדשים רבים בתולדות יהודי רומניה, וגם העלו נושאים חדשים ולא ידועים על מצב היהדות. אחרי ההרצאות נערכו דיונים מעניינים.

יריד הספרים הבינלאומי "גאודאמוס" ה-14 אורגן ב"רומאקספרו" ב-21-25 בנובמבר 2007. היריד נפתח בנאומו המנכ"ל של החברה הרומנית לשידורי רדיו, מאריה צוגנינה. לאחריו נאמו מנהל קבוצת "דאציה-רנו" ליביו יון ומנהל יריד "גאודאמוס" ולאד אפשטיין. כל

יריד הספרים הבינלאומי "גאודאמוס" 2007

הנאומים ביריד הזה הדגישו את החשיבות שבקריאת ספרים. כל הנאומים ביריד קראו להגביר את הקריאה בספרים, בייחוד לאחר נתוני סקר חדש לפיהם כ-50% מתושבי רומניה אינם קוראים ספרים. אמנם מדובר במצב כללי הקיים במדינות רבות בעולם, אבל עדיין זהו נתון מצער. צפיפות המבקרים ביריד הייתה גדולה, מספר המציגים ביריד עלה, וכמו כן מספר האירועים, ביניהם מופעים בהצגת בכורה, המשך של מסורת מוצלחת. התעניינות רבה הייתה סביב הוצאת הספרים "הספר", אשר הציעה ספרים טובים ומיוחדים במינם כמו: ספר-מחקר על אודות הסופר מיכאיל סבאסטיאן שכתב יוליאן באקוש. הספר יצא לאור לקראת יום החולדת המאה שלו. כמו כן ראה אור "מוטל השדכן" מאת יעקב טיכמן מהרפובליקה מולדובה, בתרגום לרומנית של תיאודור מאגדר; "אבוד באמריקה" מאת יצחק בשביס זינגר. על הספרים דיברו מנהל הוצאת הספרים שטפאן יורש, פרופ. ד"ר פאול קורניה, המבקרים הספרותיים יואן קונסטאנטין, וגם וילו אורבאך. היצירות והטעם הטוב של המארגנים נראו ביריד בכל תחום שהוא, והראיה היא התימתם של המבקרים והקונים, אשר שיבחו את היריד על טוב הטעם והיופי שניכרו בו.

פרסום יומנו של מיכאיל סבאסטיאן, מעל 50 שנה לאחר מותו - יומן שנכתב על ידו עם הפסקות בתקופה שבין השנים 1935-1944 - עורר התעניינות רבה, שכמעט מתחרה בעוצמת ההתעניינות שעוררה יצירתו של הסופר והמחזאי עוד בימי חייו. הרגישות התוססת, האנושיות העמוקה המתבטאת בכל מה שכתב המחבר, בולטים עוד יותר ברישומיו הפרטיים. ביומנו הוא לא עסק רק בבעיות היצירה שלו אלא בהבנת משמעות המאורעות והשפעתם על המערכת החברתית-מדינית. ביומנו ניכרת הדאגה הרבה שחש לגורל האנושות, המאומת בזעם האנטי-דמוקרטי של שלטונות רומניה. כל רישום יומי הוא מעין סיסמוגרף של הסכנות שהלכו והתגברו לצד כל אותם אמצעים מפלים לרעה שחוקקו אותם אנטישמנים פראים. ביומן מתגלה דמות בעלת אופי ותעוזה אנושית. נוסף על כל אלה מופיעים גם פרסומים של המחבר עד איסור הופעתה של העיתונות הדמוקרטית. עם הטלת האיסור, נכלל המחבר ברשימה השחורה בשל מוצאו היהודי. כמו כן אפשר לזהות עוד עדויות באמצעות התכתבותו של הסופר, בהתאם למכתבים שנמצאו עד היום. כל הווייתו של האנושות המקופחת מהשקר הרשמי ומהצדק המקובל בחוק, נמצאת בהבנתו האנושית של מיכאיל סבאסטיאן. אף בנסיבות הקשות ביותר, על אף מעשי הייאוש שנלוו לדיכאון שתקף אותו לא אחת, את מקור התקווה הוא לא נטש.

מאה שנה למיכאל סבסטיאן (חלק 7)

